



## Innehåll

Vad är detta?.....	1
Vad gäller vid betygsättning? .....	3
Vad gäller vid betygsättning A-C-E? .....	3
Vad gäller för betygen B och D? .....	3
Vad gäller för betyget F och – (streck)?.....	4
Undantagsbestämmelser - kan man bortse från delar av kunskapskraven? .....	4
Skillnaden mellan kunskapskraven beskrivs med <i>värdeord</i> .....	5
Progressionen mellan kurser .....	6
Är betyget ett medelvärde? .....	7
Vem sätter betyg? .....	8
Likvärdig betygsättning.....	9
Information om skälen för betyget .....	9
Får man ändra ett betyg? .....	9
Underlag för betyg .....	10
Betygsunderlag .....	10
Betyg på enskilda uppgifter? .....	10
Hur avgörande är de nationella proven som underlag för betyget? .....	11
Planera och dokumentera .....	11
Bedömning och betygsättning börjar i planeringen.....	11
Samstämmighet.....	12
Dokumentation av elevens lärande.....	13
Begypplista .....	14
Källor .....	14

## Vad gäller vid betygsättning?

För vart och ett av betygsstegen E, C och A finns i princip samtliga kunskapsformer beskrivna, det vill säga läraren ska bedöma faktakunskaper, förståelse, färdigheter och förtrogenhet på tre nivåer. Det går alltså inte att säga att det räcker med faktakunskaper för att eleven ska få betyget E och att det först för högre betygssteg krävs förtrogenhet. Eftersom olika kunskapsformer utvecklas i samspel med varandra speglas alla kunskapsformer på alla betygsnivåer. Detta uttrycker också läroplanen för de frivilliga skolformerna: *Kunskap är inget entydigt begrepp. Kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Undervisningen får inte ensidigt betona den ena eller den andra kunskapsformen.*<sup>1</sup>

### Vad gäller vid betygsättning A-C-E?

För att få betyget E, C eller A krävs att elevens kunskaper motsvarar beskrivningen av kunskapskravet i sin helhet.

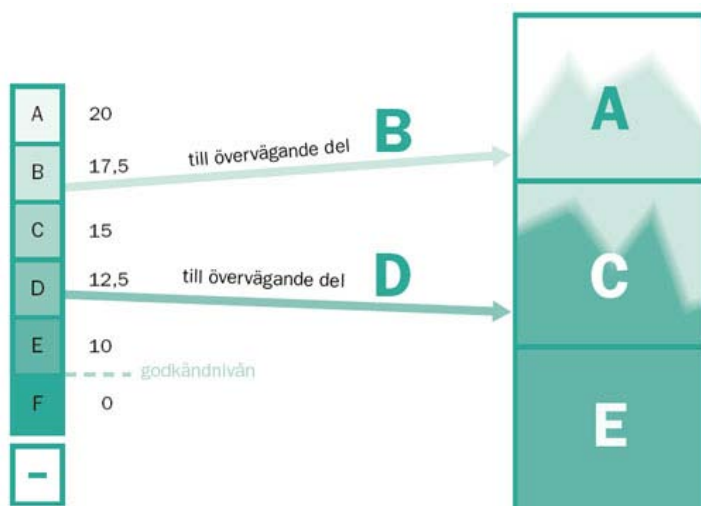


Bild: Skolverket

### Vad gäller för betygen B och D?

Kunskapskravet för betyget D innebär att kraven för E och till övervägande delen för C är uppfyllda. Kravet för betyget B innebär att även kraven för C och till övervägande delen för A är uppfyllda. Eftersom "till övervägande del" är en bedömning som kan se olika ut från elev till elev kan dessa kunskapskrav inte preciseras vare sig på nationell eller på lokal nivå.

Vid bedömningen av "till övervägande del" gör läraren en helhetsbedömning av de kunskaper eleven visar jämfört med överliggande kunskapskrav. Läraren bör vid "bedömningen om eleven ska få betygen D respektive B utgå från ämnesplanens syfte och kursens centrala innehåll för att identifiera och analysera vilka delar av det överliggande kunskapskravet som elevens kunskaper motsvarar"<sup>2</sup>.

<sup>1</sup> Skolverket (2011). Gymnasieskola 2011.

<sup>2</sup> Skolverket (2012). Bedömning och betygsättning i gymnasieskolan.

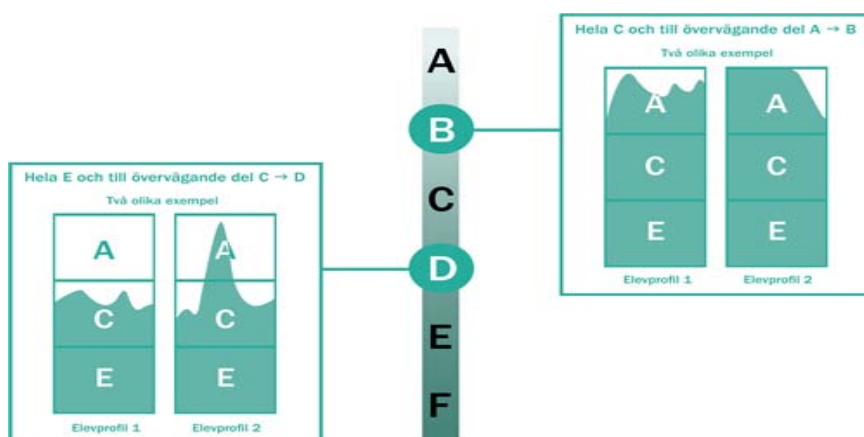


Bild: Skolverket

## Vad gäller för betyget F och – (streck)?

### F (ej godkänt resultat)

Om en elevs resultat ej uppfyller hela E (eller högre betyg) ges betyget F.

### - (streck)

Om det saknas underlag för bedömning av en elevs kunskaper i ett ämne på grund av elevens frånvaro, ska betyg inte sättas i ämnet.<sup>3</sup> Istället markeras ett streck (-) i betygs katalogen.

## Undantagsbestämmelser - kan man bortse från delar av kunskapskraven?

I Skollagen kan vi läsa att *"Om det finns särskilda skäl får det vid betygssättningen bortses från enstaka delar av kunskapskraven. Med särskilda skäl avses funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska kunna nå ett visst kunskapskrav."*<sup>4</sup>

Det är den betygssättande läraren som måste ta ställning till om en elev har en funktionsnedsättning som gör det omöjligt för eleven att nå enstaka delar av kunskapskraven. Det finns inga krav på att eleven ska vara diagnostiserad av någon specialist eller att eleven överhuvudtaget ska ha en diagnos, för att bestämmelserna ska kunna användas.<sup>5</sup>

Lärare bör även *"samråda med rektorn och andra berörda lärare inför beslut om att, vid särskilda skäl, bortse från enstaka delar av ett kunskapskrav för en elev."*<sup>6</sup>

<sup>3</sup> Skollagen. (2010:800).

<sup>4</sup> Skollagen. (2010:800).

<sup>5</sup> Skolverkets hemsida (2012-07-30). Undantagsbestämmelsen. <http://www.skolverket.se/kursplaner-och-betyg/fragor-och-svar-om-betyg/undantagsbestammelsen-1.173619>

<sup>6</sup> Skolverket (2012). Bedömning och betygssättning i gymnasieskolan.

Det bör också nämnas att tillfälliga svårigheter som orsakas av t.ex. sociala omständigheter, familjeförhållanden eller av att eleven kommer från ett annat land inte omfattas av de här bestämmelserna.<sup>7</sup>

## Skillnaden mellan kunskapskraven beskrivs med värdeord

Kunskapskraven utgår från de mål som sammanfattas i ämnets syfte och det centrala innehållet och beskriver vilket kunnande som krävs för olika betyg. Den kvalitativa skillnaden mellan kraven beskrivs med olika värdeord (ibland även kallat progressionsord) som till exempel:

### översiktligt – utförligt – utförligt och nyanserat.

E	C	A
Eleven redogör <b>översiktligt</b> för innebörden av begrepp, modeller, teorier och arbetsmetoder från vart och ett av kursens olika områden. Eleven använder dessa <b>med viss säkerhet</b> för att söka svar på frågor samt för att beskriva och <b>exemplifiera</b> biologiska samband på olika nivåer, från molekylnivå till ekosystemnivå. Utifrån <b>något</b> exempel redogör eleven <b>översiktligt</b> för hur biologins modeller och teorier utvecklas. Eleven värderar också modellers och teories giltighet och begränsningar med <b>enkla</b> omdömen.	Eleven redogör <b>utförligt</b> för innebörden av begrepp, modeller, teorier och arbetsmetoder från vart och ett av kursens olika områden. Eleven använder dessa <b>med viss säkerhet</b> för att söka svar på frågor samt för att beskriva och <b>exemplifiera</b> biologiska samband på olika nivåer, från molekylnivå till ekosystemnivå. Utifrån <b>några</b> exempel redogör eleven <b>utförligt</b> för hur biologins modeller och teorier utvecklas. Eleven värderar också modellers och teories giltighet och begränsningar med <b>enkla</b> omdömen.	Eleven redogör <b>utförligt och nyanserat</b> för innebörden av begrepp, modeller, teorier och arbetsmetoder från vart och ett av kursens olika områden. Eleven använder dessa <b>med säkerhet</b> för att söka svar på frågor samt för att <b>beskriva och generalisera kring</b> biologiska samband på olika nivåer, från molekylnivå till ekosystemnivå. Utifrån <b>några</b> exempel redogör eleven <b>utförligt och nyanserat</b> för hur biologins modeller och teorier utvecklas. Eleven värderar också modellers och teories giltighet och begränsningar med <b>nyanserade</b> omdömen.
Eleven analyserar och söker svar på <b>enkla</b> frågor i <b>bekanta situationer</b> med <b>tillfredsställande</b> resultat. Detta gäller såväl i det teoretiska som i det praktiska arbetet. I arbetet formulerar eleven relevanta hypoteser och formulerar <b>med viss säkerhet enkla</b> egna frågor. Eleven planerar och genomför i <b>samråd</b> med handledare experiment och fältstudier på ett tillfredsställande sätt. Dessutom hanterar eleven material och utrustning på ett säkert sätt. Vidare tolkar eleven sina resultat, utvärderar sina metoder med <b>enkla</b> omdömen och motiverar sina slutsatser med <b>enkla resonemang</b> .	Eleven analyserar och söker svar på <b>komplexa</b> frågor i <b>bekanta situationer</b> med <b>tillfredsställande</b> resultat. Detta gäller såväl i det teoretiska som i det praktiska arbetet. I arbetet formulerar eleven relevanta hypoteser och formulerar <b>med viss säkerhet enkla</b> egna frågor. Eleven planerar och genomför <b>efter samråd</b> med handledare experiment och fältstudier på ett tillfredsställande sätt. Dessutom hanterar eleven material och utrustning på ett säkert sätt. Vidare tolkar eleven sina resultat, utvärderar sina metoder med <b>enkla</b> omdömen och motiverar sina slutsatser med <b>välgrundade resonemang</b> .	Eleven analyserar och söker svar på <b>komplexa</b> frågor i <b>bekanta och nya situationer</b> med <b>gott</b> resultat. Detta gäller såväl i det teoretiska som i det praktiska arbetet. I arbetet formulerar eleven relevanta hypoteser och formulerar <b>med säkerhet komplexa</b> egna frågor. Eleven planerar och genomför <b>efter samråd</b> med handledare experiment och fältstudier på ett tillfredsställande sätt. Dessutom hanterar eleven material och utrustning på ett säkert sätt. Vidare tolkar eleven sina resultat, utvärderar sina metoder med <b>nyanserade</b> omdömen och motiverar sina slutsatser med <b>välgrundade och nyanserade resonemang</b> . <b>Vid behov föreslår eleven också förändringar.</b>

Bild: Delar av kunskapskraven i Biologi 1

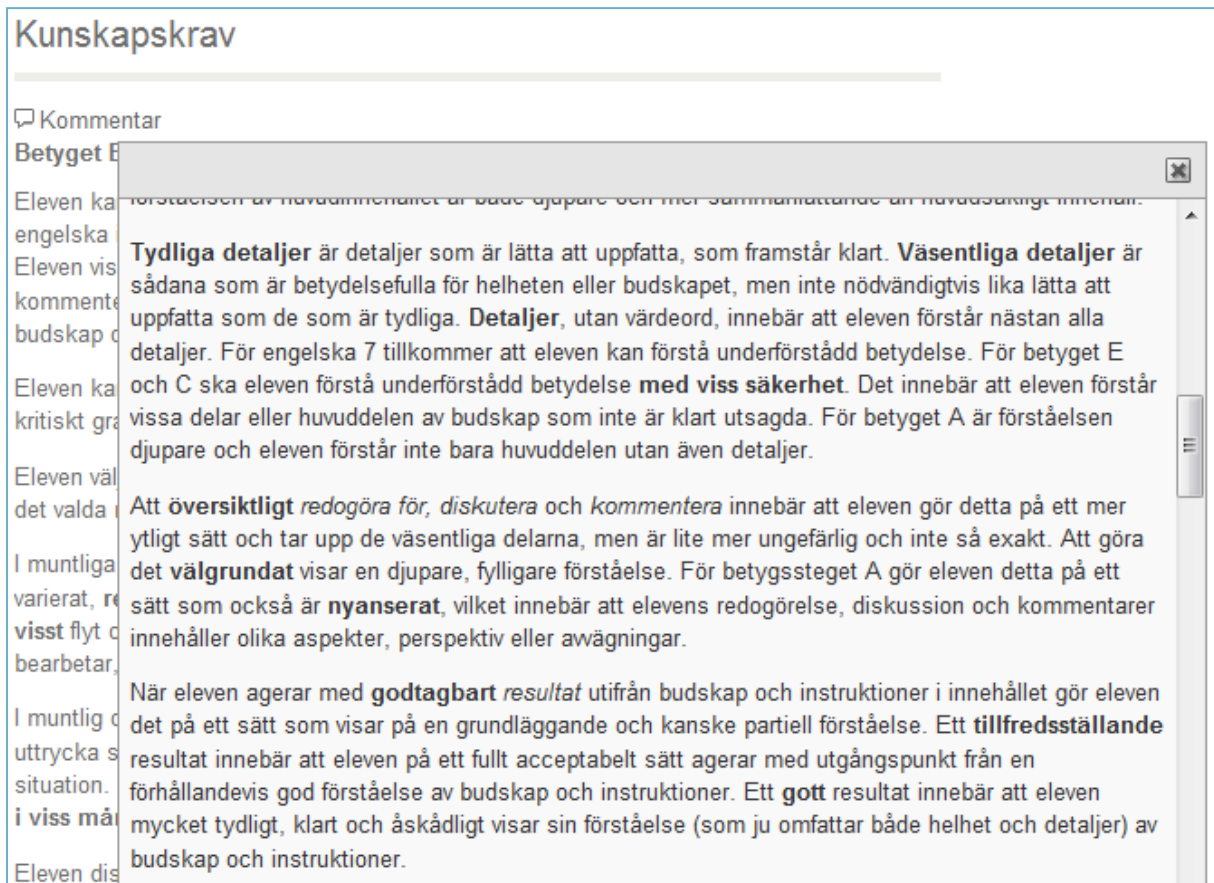
Ord som dessa får till stor del sin betydelse i de sammanhang de används och det är därför inte möjligt att göra generella definitioner. I *Gymnasieskola 2011* finns en översiktlig redogörelse för hur värdeorden används (nedan ett exempel).

*”För slutsatser, resonemang, jämförelser, exempel och liknande används orden **enkla** för betyget E, **välgrundade** för betyget C samt **välgrundade och nyanserade** för betyget A. Att till exempel en slutsats är välgrundad innebär att eleven bygger den på relevanta fakta och sakförhållanden samt har förankrat den väl i*

<sup>7</sup> Skolverkets hemsida (2012-07-30). Undantagsbestämmelsen. <http://www.skolverket.se/kursplaner-och-betyg/fragor-och-svar-om-betyg/undantagsbestammelsen-1.173619>

tillförlitliga källor och eventuella teorier. Det innebär också att logiken i slutsatserna eller resonemangen är välgrundade. En elev som drar enkla slutsatser har inte samma goda förankring i källor och eventuella teorier, men elevens slutsatser är ändå till viss del underbyggda av källor och eventuella teorier. När slutsatserna dessutom är nyanserade kan eleven belysa saken ur flera olika perspektiv.”<sup>8</sup>

På Skolverkets hemsida finns kommentarer till kunskapskraven<sup>9</sup>. Dessa hittas genom att scrolla ned till kunskapskraven i ämnesplanen och trycka på ”Kommentarer”. De är olika omfattande i olika ämnen, nedan ett exempel från Engelska 5. Det finns även kommentarer till det centrala innehållet.



**Kunskapskrav**

Kommentar

**Betyget E**

Eleven kan förståelsen av huvudmeningen är både djupare och mer sammanfattande än huvudsakligt innehåll.

engelska

Eleven visar tydliga detaljer är detaljer som är lätta att uppfatta, som framstår klart. **Väsentliga detaljer** är sådana som är betydelsefulla för helheten eller budskapet, men inte nödvändigtvis lika lätta att uppfatta som de som är tydliga. **Detaljer**, utan värdeord, innebär att eleven förstår nästan alla detaljer. För engelska 7 tillkommer att eleven kan förstå underförstådd betydelse. För betyget E och C ska eleven förstå underförstådd betydelse **med viss säkerhet**. Det innebär att eleven förstår vissa delar eller huvuddelen av budskap som inte är klart utsagda. För betyget A är förståelsen djupare och eleven förstår inte bara huvuddelen utan även detaljer.

Eleven kan kritiskt granska

Eleven väljer det valda

I muntliga varierat, redovisar visst flyt och bearbetar.

I muntlig uttrycka situation. i viss mån

Eleven diskutera

Att **översiktligt redogöra för, diskutera och kommentera** innebär att eleven gör detta på ett mer ytligt sätt och tar upp de väsentliga delarna, men är lite mer ungefärlig och inte så exakt. Att göra det **välgrundat** visar en djupare, fylligare förståelse. För betygssteget A gör eleven detta på ett sätt som också är **nyanserat**, vilket innebär att elevens redogörelse, diskussion och kommentarer innehåller olika aspekter, perspektiv eller avvägningar.

När eleven agerar med **godtagbart resultat** utifrån budskap och instruktioner i innehållet gör eleven det på ett sätt som visar på en grundläggande och kanske partiell förståelse. Ett **tillfredsställande** resultat innebär att eleven på ett fullt acceptabelt sätt agerar med utgångspunkt från en förhållandevis god förståelse av budskap och instruktioner. Ett **gott** resultat innebär att eleven mycket tydligt, klart och åskådligt visar sin förståelse (som ju omfattar både helhet och detaljer) av budskap och instruktioner.

Skolverket har även tagit fram bedömningsstöd i några ämnen.<sup>10</sup> Dessutom finns stöd för att förstå den kvalitativa skillnaden mellan kunskapskravens värdeord i de nationella proven och stödmaterial till dessa.

## Progressionen mellan kurser

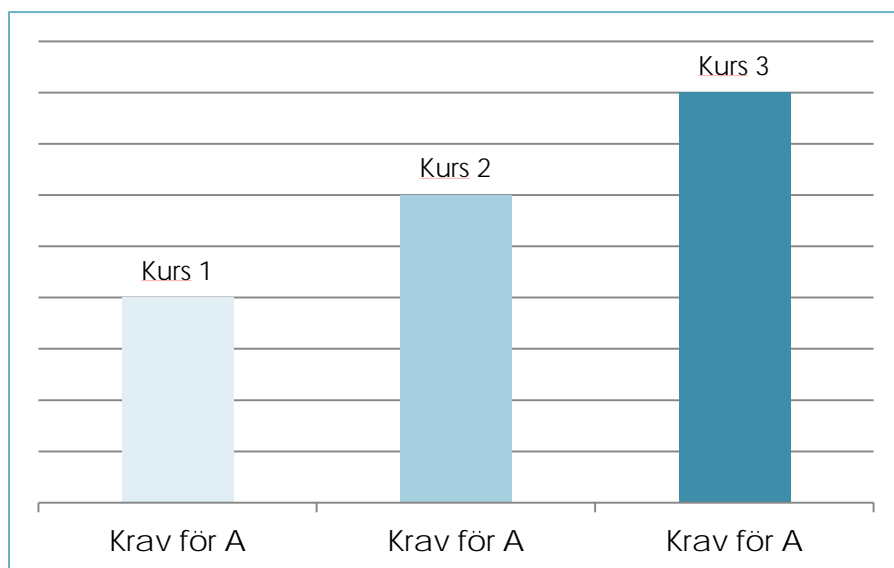
Progressionen *mellan* kurser i ett ämne kan uttryckas dels i det centrala innehållet, dels i kunskapskraven. Grundprincipen i ämnesplanerna för gymnasieskolan är att det centrala

<sup>8</sup> Skolverket (2011). Gymnasieskola 2011.

<sup>9</sup> Skolverket (2013-04-14). Sök program och ämnesplaner. <http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/gymnasieutbildning/amnes-och-laroplaner/sok-program-och-amnesplaner>

<sup>10</sup> Skolverket (20130409). Bedömningsstöd i gymnasieämnen. <http://www.skolverket.se/prov-och-bedomning/bedomningsstod/gymnasial-utbildning>

innehållet främst uttrycker progressionen mellan kurser. Det innebär att kunskapskraven kan vara identiska mellan olika kurser i ett ämne. I dessa fall innebär det alltså att kraven för exempelvis ett A i Kurs 1 är lägre än kraven för betyget A i Kurs 2 (se bild nedan).



I vissa ämnen uttrycker det centrala innehållet inte i samma utsträckning progression (till exempel i språk) och då måste kunskapskraven uttrycka progressionen också mellan kurserna.

### Är betyget ett medelvärde?

**Det är elevens kunskaper vid betygstillfället som betyget avser.** Eleven kan dock inte uppvisa alla sina kunskaper precis då och läraren bör därför fortlöpande dokumentera dessa. Därigenom får läraren ett underlag för att kunna beakta kunskaper som eleven visat tidigare. Kunskapskraven utgår från målen i ämnets syfte och anknyter till det centrala innehållet på ett övergripande sätt.

Det är viktigt att läraren vid betygssättningen av ämnet eller kursen inte bara lägger ihop resultaten på alla betygsbedömda prov och uppgifter för att få fram en medelprestation. Om läraren vid betygssättningen till exempel väger in resultat från prov som gavs tidigt är det viktigt att vara medveten om att eleven efter detta provtillfälle kan ha förvärvat de kunskaper hon eller han inte hade förutsättningar att visa tidigare. Att eleven glömt ett visst innehåll som lästes tidigare under kursen behöver inte betyda att eleven försämrat den förmåga som uttrycks i kunskapskraven.<sup>11</sup>

*Att eleven glömt ett visst innehåll som lästes tidigare i kursen behöver inte betyda att eleven försämrat den förmåga som uttrycks i kunskapskraven.*

<sup>11</sup> Skolverkets hemsida (2012-06-28). Betygsättning. <http://www.skolverket.se/kursplaner-och-betyg/fragor-och-svar-om-betyg/betygsattning-1.173341#listAnchor1.178227>

Bilden nedan illustrerar ett kunskapsunderlag för en elev för en del av kunskapskraven i ett ämne. I betygsättningsprocessen går läraren igenom underlagen i förhållande till den första delen av kunskapskraven. Läraren finner att elevens resultat huvudsakligen växlar mellan att motsvara kravet för E och kravet för C. Ett par resultat är starkt avvikande på så sätt att ett av dem svarar mot kravet för A, medan ett inte bedömdes som godkänt. Läraren gör en allsidig bedömning och värderar resultaten. I detta exempel konstaterar läraren att de starkt avvikande resultaten var underlag, som inte gav så mycket information och där läraren var osäker på bedömningens kvalitet. Det kan handla om att läraren tycker att uppgiften egentligen hade fel eller för litet omfång eller att utfallet var svårtolkat eller inte rimmar med övriga underlag i den här delen av kunskapskraven. Dessutom var det de tidigare bedömningarna som oftare svarade mot kravet för E, medan de senaste bedömningarna i huvudsak svarade mot kravet för C. En annan omständighet som hjälper läraren att fälla avgörandet var att de senare bedömningarna var mer omfattande i relation till det centrala innehållet (vilket indikeras i bilden av storleken på cirkeln).<sup>12</sup>

#### EXEMPEL. ANALYS AV EN ELEVS KUNSKAPER I FÖRHÅLLANDE TILL EN DEL AV KUNSKAPSKRAVEN



Bild: Skolverket

### Vem sätter betyg?

Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt då betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av

<sup>12</sup> Skolverket (2012). Betygsskalan och betygen B och D – en handledning.



den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn.<sup>13</sup>

En lärare som ingått avtal om anställning som lärare, förskollärare eller fritidspedagog före den 1 juli 2011 ska under tiden för anställningen få besluta om betyg fram tills utgången av juni 2015. Lärare och förskollärare som blivit anställda efter den 1 juli 2011 ska från och med 1 december 2013 vara legitimerade för att få bedriva undervisning och sätta betyg. Du måste också från och med 1 december 2013 vara legitimerad för att kunna bli anställd utan tidsbegränsning.<sup>14</sup> (Några lärargrupper är dock undantagna bestämmelsen).

## Likvärdig betygsättning

Lärare bör tillsammans med andra lärare regelbundet analysera och diskutera hur olika elevprestationer bedöms i förhållande till kunskapskraven.<sup>15</sup>

Rektor bör skapa förutsättningar för lärarnas arbete med likvärdig bedömning och betygssättning.<sup>16</sup>

Huvudmannen bör se till att skolorna fortlöpande arbetar för att bedömningen och betygssättningen ska vara likvärdig med andra skolor.<sup>17</sup>

## Information om skälen för betyget

Den som har beslutat betyget ska på begäran upplysa eleven och elevens vårdnadshavare om skälen för betyget.<sup>18</sup>

## Får man ändra ett betyg?

### Rättelse av skrivfel och liknande förbiseende

19 § Ett betyg som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av ett skrivfel eller liknande förbiseende får rättas av rektorn. Innan rättelse görs ska rektorn ge eleven och elevens vårdnadshavare tillfälle att yttra sig, om det inte är obehövt. Vid rättelse ska ett nytt skriftligt betyg utfärdas och den oriktiga betygshandlingen om möjligt förstöras.

### Ändring av uppenbart oriktiga betyg

20 § Finner den eller de som har fattat ett beslut om betyg att beslutet är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, ska denne eller dessa ändra beslutet, om det kan ske snabbt och enkelt. En sådan ändring får inte innebära att betyget sänks.

Ändring enligt första stycket ska göras av rektorn om

- den som har fattat det ursprungliga beslutet inte längre är anställd av huvudmannen eller är förhindrad på grund av något annat liknande skäl,

---

<sup>13</sup> Skollagen. (2010:800).

<sup>14</sup> Förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare och utnämning till lektor.

<sup>15</sup> Skolverket (2012). Bedömning och betygsättning i gymnasieskolan.

<sup>16</sup> Skolverket (2012). Bedömning och betygsättning i gymnasieskolan.

<sup>17</sup> Skolverket (2012). Bedömning och betygsättning i gymnasieskolan.

<sup>18</sup> Skollagen. (2010:800).

- det ursprungliga beslutet har fattats av flera personer och någon eller några av dem inte längre är anställda av huvudmannen eller är förhindrade på grund av något annat liknande skäl, eller
- det ursprungliga beslutet har fattats av flera personer och dessa inte kan enas.<sup>19</sup>

## Underlag för betyg

### Betygsunderlag

En elev ska få tillfälle att visa sina kunskaper på olika sätt. I Skolverkets allmänna råd om planering och genomförande av undervisningen talas också om att läraren bör använda sig av ändamålsenliga bedömningsformer som ger eleverna goda möjligheter att visa sina kunskaper på olika sätt. Det är viktigt att flera olika typer av underlag används. Det finns en risk för att skriftliga prov överbetonas. En elev kan visa sitt kunnande på många sätt. Förutom genom tal och skrift kan det ske med hjälp av tecknade bilder, datoranimationer, bildspel, videoinspelningar, dramatiseringar, praktiska arbeten, eller andra redovisningsformer. Vad som ska utgöra underlag för bedömning och betygssättning ska vara väl känt för eleverna i början av kursen eller ämnet.<sup>20</sup>

Eleverna ska vara införstådda med när och hur läraren tänker följa upp deras kunskaper och vad som fokuseras vid olika tillfällen. Likaså bör eleverna uppmärksammas på att bedömningarna ända fram till att kursbetyg sätts är till för att stödja deras kunskapsutveckling.<sup>21</sup>

### Betyg på enskilda uppgifter?

I gymnasieskolan sätts betyg när en kurs avslutas. Kunskapskraven är avsedda att användas för bedömning och betygssättning vid just dessa tillfällen. Hur lärare använder betygsbeteckningar vid andra tillfällen än vid betygssättning, till exempel för enskilda prov och redovisningar, är inte reglerat. En förutsättning för att använda betygsbeteckningar eller betygsliknande omdömen är att uppgiften ska vara tillräckligt omfattande för att på ett relevant sätt kunna knytas till kunskapskraven. Det är viktigt att läraren vid betygssättningen av ämnet eller kursen inte bara lägger ihop resultaten på alla betygsbedömda prov och uppgifter för att få fram en medelprestation. Om läraren vid betygssättningen till exempel väger in resultat från prov som gavs tidigt är det viktigt att vara medveten om att eleven efter detta provtillfälle kan ha förvärvat de kunskaper hon eller han inte hade förutsättningar att visa tidigare.<sup>22</sup>

*Eleverna ska vara införstådda med när och hur läraren tänker följa upp deras kunskaper och vad som fokuseras vid olika tillfällen. Likaså bör eleverna uppmärksammas på att bedömningarna ända fram till att kursbetyg sätts är till för att stödja deras kunskapsutveckling.*

<sup>19</sup> Skollagen. (2010:800).

<sup>20</sup> Skolverkets hemsida (2012-06-28). Underlag för betyg. <http://www.skolverket.se/kursplaner-och-betyg/fragor-och-svar-om-betyg/underlag-for-betyg-1.174310>

<sup>21</sup> Skolverket (2012). Bedömning och betygssättning i gymnasieskolan.

## Hur avgörande är de nationella proven som underlag för betyget?

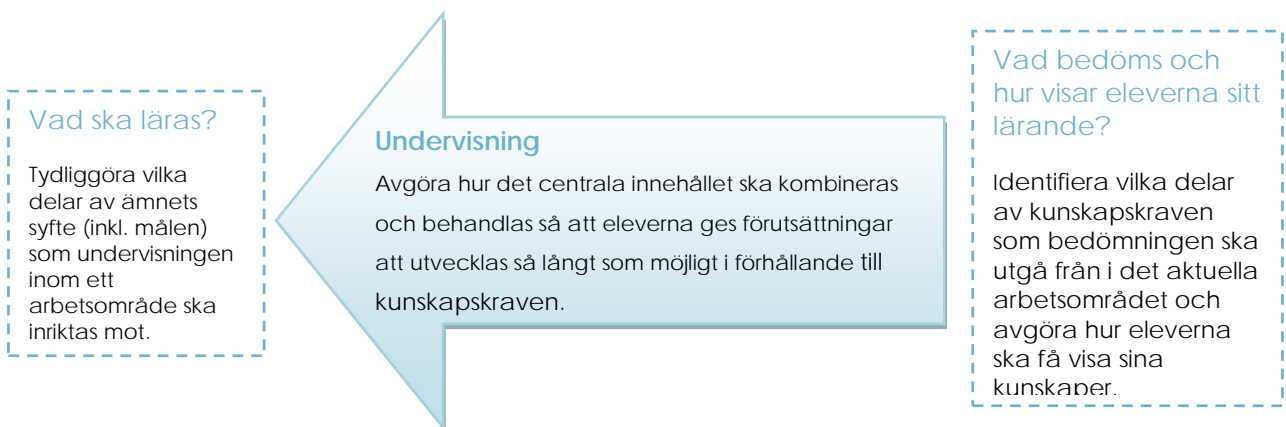
Lärare måste alltid hantera provresultatet med omdöme när de bedömer enskilda elevers prestationer och sätter betyg. Ibland presterar elever bättre än normalt på provet, ibland sämre. Det vanligaste är ändå att provresultaten stämmer rätt väl överens med lärarens tidigare egna bedömning. Om elevens resultat avviker, måste läraren avgöra om det är den tidigare bedömningen som är mest korrekt eller om det finns anledning att ändra bedömningen. Läraren kan både höja och sänka betyget. Det är alltså fel att *”nationella prov bara kan höja inte sänka betyget”*.<sup>23</sup>

## Planera och dokumentera

### Bedömning och betygsättning börjar i planeringen

För att betygssättningen ska bli likvärdig och rättssäker måste bedömningarna vila på så säker grund som möjligt. Betygen kan aldrig vara mer tillförlitliga än de bedömningar som utgör betygsunderlaget. Det är därför viktigt att lärare redan i planeringen av undervisningen skapar förutsättningar för bedömningar av god kvalitet.

Lärare behöver vid planeringen ta ställning till hur elevernas kunskaper ska utvärderas, vilka bedömningsformer som ska användas och när olika bedömningstillfällen är lämpliga att genomföras. En förutsättning för detta är att läraren har identifierat vilka delar av kunskapskraven som bedömningen ska utgå från i det aktuella arbetsområdet.<sup>24</sup>



För att läraren ska kunna följa och stödja elevernas kunskapsutveckling behöver bedömningen vara en integrerad del i undervisningen. Då kan den enskilda eleven fortlöpande få återkoppling på vad hon eller han hittills har utvecklat och behöver utveckla för att nå kunskapskraven. Ett sådant arbetssätt kan även ge läraren återkoppling på hur den egna undervisningen fungerar och vad hon eller han behöver ändra på eller utveckla för att

<sup>22</sup> Skolverkets hemsida (20130409). Kan vi som lärare sätta betyg på enskilda prov, redovisningar, laborationer eller projektuppgifter? <http://www.skolverket.se/kursplaner-och-betyg/fragor-och-svar-om-betyg/betygsattning-1.173341#listAnchor1.173867>

<sup>23</sup> Skolverkets hemsida (20130409). Kan man få ett annat slutbetyg än provbetyget? <http://www.skolverket.se/prov-och-bedomning/fragor-om-nationella-prov/bedomning-av-prov-1.144390#listAnchor1.64803>

<sup>24</sup> Skolverket (2012). Bedömning och betygsättning i gymnasieskolan.

nå bättre resultat. Läraren behöver därför med jämna mellanrum se tillbaka, sammanfatta och synliggöra elevernas lärande.<sup>25</sup>

I Diskussionsunderlaget ”Diskussionsfrågor för de gymnasiegemensamma ämnena”<sup>26</sup> finns exempel på frågor som kan vara vägledande vid planering (i alla ämnen).

#### *Planering av ett arbetsområde*

- På vilket sätt bidrar det arbetsområde eller den arbetsuppgift ni planerar till ämnets syfte och mål?
- Vilka delar från läroplanens mål och examensmålen ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla i det aktuella arbetsområdet?
- Hur tar ni reda på elevernas förkunskaper?
- Vad av det centrala innehållet kommer att behandlas i arbetsområdet?

#### *Konkretisering av arbetsområdet*

- Hur konkretiserar ni målen och kunskapskraven/de delar av kunskapskraven som eleverna kommer att bedömas utifrån i det aktuella arbetsområdet?
- Hur konkretiserar ni det utvalda centrala innehållet?
- Hur kommunicerar ni detta med eleverna?

#### *Arbetsätt*

- På vilket sätt kan ni planera arbetsområdet tillsammans med eleverna?
- Vilka metoder och verktyg blir viktiga för genomförandet av arbetsområdet?
- Hur stimulerar ni ett entreprenöriellt förhållningssätt hos eleverna genom de metoder ni använder inom ramen för arbetsområdet, dvs. utveckla elevernas samarbetsförmåga, kreativitet, självständighet, ansvarstagande och förmåga att se möjligheter, ta initiativ och omsätta idéer i praktisk handling?
- Hur stimulerar ni elevernas språkutveckling inom ramen för arbetsområdet?
- Skulle arbetsområdet kunna utvecklas och förbättras genom samverkan med andra ämnen?

#### *Bedömning*

- Hur och när kan elevernas kunskaper bedömas i relation till arbetsområdet och ämnets kunskapskrav både under arbetsprocessen och efter genomfört arbete?
- Hur ger ni eleverna möjligheter att visa de kunskaper som det är tänkt att de ska utveckla?

#### *Dokumentation*

- Hur dokumenterar ni varje elevs kunskapsutveckling?
- Hur kan ni använda dokumentationen för att utvärdera er undervisning?
- Hur överför ni de erfarenheter ni gör i arbetsområdet till andra arbetsområden?
- Hur delger ni andra kollegor era erfarenheter?

## Samstämmighet

Vid konstruktion av bedömningar är samstämmigheten mellan de konkretiserade målen, undervisningen och bedömningen en central validitetsaspekt. Samstämmigheten kan undersökas genom att man ställer upp konkretiserade mål, undervisningens läraaktiviteter

---

<sup>25</sup> Skolverket (2012). Bedömning och betygsättning i gymnasieskolan.

<sup>26</sup> Skolverkets hemsida (2013-04-14). Diskussionsfrågor om de gymnasiegemensamma ämnena.

[http://www.skolverket.se/polopoly\\_fs/1.125886!/Menu/article/attachment/Diskussionsunderlag%2520gygem%2520110506.pdf](http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.125886!/Menu/article/attachment/Diskussionsunderlag%2520gygem%2520110506.pdf)

och bedömningssituationer i en enkel tabell. I tabellen nedan har även den aktuella delen av kunskapskravet lyfts in för att tydliggöra bedömningsgrunderna (exempel i engelska från år 9).<sup>27</sup>

KONKRETISERADE MÅL	UNDERVISNING	BEDÖMNINGSSITUATION	KUNSKAPSKRAV
<b>God samstämmighet – engelska årskurs 9</b>			
Eleven diskuterar företeelser i engelsktalande länder och jämför dessa med egna erfarenheter och kunskaper.	Läsa texter med ord, fraser och tillhörande diskussionsuppgifter om levnadsvillkor, traditioner, sociala relationer och kulturella företeelser i några engelsktalande länder, t.ex. Australien, Irland, Storbritannien och USA.  Genomgång av språkliga strategier dels för att upprätthålla ett samtal (ta initiativ, ställa följdfrågor, bekräfta talaren etc.), dels för att göra sig förstådd när språket inte räcker till (förklaringar, frågor, omformuleringar etc.)  Träning av uttal och intonation genom inspelning av rollspel.	Smågruppsdiskussioner på engelska där uppgiften är att jämföra två länder, först med varandra och sedan med elevens egna erfarenheter utifrån en svensk (eller annan) kontext.  Diskussionerna spelas in på MP3-spelare.	<b>Betyget E</b> Eleven diskuterar <i>översiktligt</i> några företeelser i olika sammanhang och områden där engelska används, och kan då också göra <i>enkla</i> jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.  <b>Betyget C</b> Eleven diskuterar utförligt några företeelser i olika sammanhang och områden där engelska används, och kan då också göra <i>välutvecklade</i> jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.  <b>Betyget A</b> Eleven diskuterar <i>utförligt</i> och <i>nyanserat</i> några företeelser i olika sammanhang och områden där engelska används, och kan då också göra <i>välutvecklade</i> och <i>nyanserade</i> jämförelser med egna erfarenheter och kunskaper.

Bild: Kunskapsbedömning i skolan

## Dokumentation av elevens lärande

Läraren behöver dokumentera sin planering som stöd för såväl genomförande som uppföljning av undervisningen. Planeringen är också ett stöd för uppföljningen av elevernas kunskaper och lärande. Det är viktigt att planeringen är känd för eleverna.<sup>28</sup>

För att kunna stödja elevernas fortsatta kunskapsutveckling och lärande och för att kunna redovisa skälen för ett betyg är det viktigt att läraren dokumenterar elevernas kunskaper på ett sakligt och tydligt sätt. Underlaget kan till exempel utgöras av minnesanteckningar och exempel på elevernas prestationer. För att säkerställa att kunskap om eleverna och deras utbildning inte går förlorad vid sjukdomsfall, lärarbyten eller skolbyten behöver man på skolan ha gemensamma rutiner även för hur dokumentationen ska hanteras och hur den ska

<sup>27</sup> Skolverket (2011). Kunskapsbedömning i skolan - praxis, begrepp, problem och möjligheter.

<sup>28</sup> Skolverket (2012). Bedömning och betygsättning i gymnasieskolan.

förvaras. Dokumentationen behöver vara utformad så att även andra lärare kan ta del av och förstå den.<sup>29</sup>

Rektor bör skapa förutsättningar för och stödja lärarna i arbetet med att utveckla effektiva rutiner och former för dokumentation, samt samordna formerna för dokumentation och information inför utvecklingssamtalen.<sup>30</sup>

## Begreppslista

<i>Samstämmighet (alignment)</i>	<i>Formativ/summativ bedömning</i>
<i>Progression</i>	<i>Validitet</i>
<i>Likvärdig bedömning</i>	<i>Autentisk bedömning</i>
<i>Allsidig bedömning</i>	<i>Analytisk/holistisk bedömning</i>
<i>Inter- och intrabedömarreliabilitet</i>	<i>Bedömningsaspekt</i>
<i>Formell/informell bedömning</i>	

## Källor

Förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare och utnämning till lektor. Skollagen (2010:800).

Skolverket (2011). Gymnasieskola 2011.

Skolverket (2011). Kunskapsbedömning i skolan - praxis, begrepp, problem och möjligheter

Skolverket (2012). Bedömning och betygsättning i gymnasieskolan.

Skolverket (2012). Betygsskalan och betygen B och D – en handledning.

Skolverkets hemsida (2012-07-30). Undantagsbestämmelsen. <http://www.skolverket.se/kursplaner-och-betyg/fragor-och-svar-om-betyg/undantagsbestammelsen-1.173619>

Skolverkets hemsida (2012-06-28). Underlag för betyg. <http://www.skolverket.se/kursplaner-och-betyg/fragor-och-svar-om-betyg/underlag-for-betyg-1.174310>

Skolverkets hemsida (2012-06-28). Betygsättning. <http://www.skolverket.se/kursplaner-och-betyg/fragor-och-svar-om-betyg/betygsattning-1.173341#listAnchor1.173867>

Skolverkets hemsida (2012-06-28). Bedömning av prov. <http://www.skolverket.se/prov-och-bedomning/nationella-prov/2.5601/bedomning-av-prov-1.144390#listAnchor1.64801>

Skolverkets hemsida (2013-04-09). Bedömningsstöd i gymnasieämnen. <http://www.skolverket.se/prov-och-bedomning/bedomningsstod/gymnasial-utbildning>

Skolverkets hemsida (2013-04-14). Sök program och ämnesplaner. <http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/gymnasieutbildning/amnes-och-laroplaner/sok-program-och-amnesplaner>

Skolverkets hemsida (2013-04-14). Diskussionsfrågor om de gymnasiegemensamma ämnena. [http://www.skolverket.se/polopoly\\_fs/1.125886!/Menu/article/attachment/Diskussionsunderlag%2520110506.pdf](http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.125886!/Menu/article/attachment/Diskussionsunderlag%2520110506.pdf)

---

<sup>29</sup> Skolverket (2012). Bedömning och betygsättning i gymnasieskolan.

<sup>30</sup> Skolverket (2012). Bedömning och betygsättning i gymnasieskolan.